

HIDROTÓPIAS

Floriana Cândea
Ioana Vreme Moser
Pepa Ivanova

HIDROTOPIAS

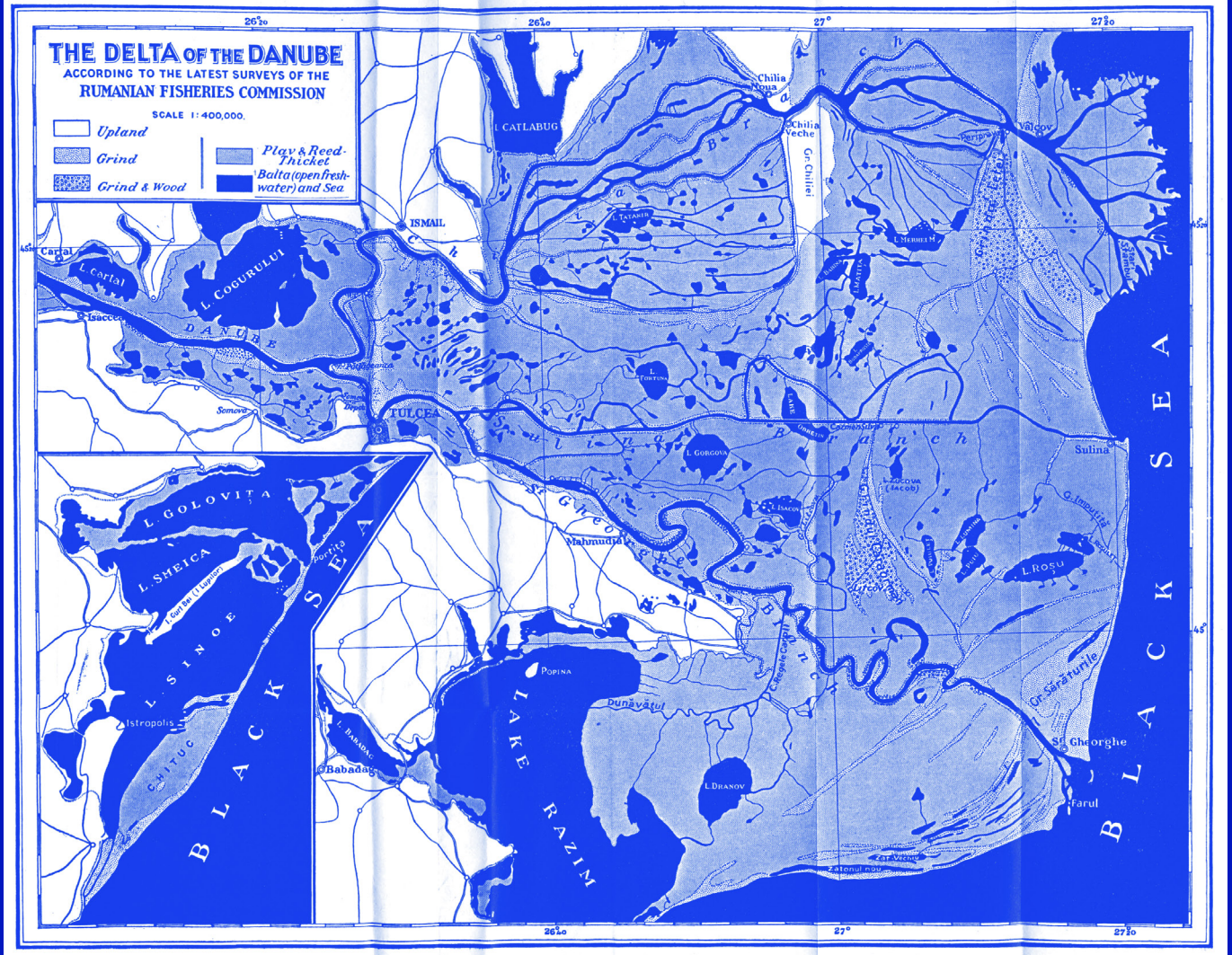
Hidrotopias explorează perspective alternative asupra ecologiilor Deltei Dunării prin lucrările artistelor Floriama Cîndea, Ioana Vreme Moser și Pepa Ivanova, ale căror practici și forme de cunoaștere diferite sunt reunite în această expoziție. Proiectul se bazează pe o serie de cercetări situate, desfășurate de fiecare dintre artiste de-a lungul Dunării, în Delta acesteia și în bazinul Mării Negre.

Hidrotopias și rezidența de cercetare care le-a reunit în aprilie 2026 s-a concentrat asupra satului Sfântu Gheorghe și a împrejurimilor sale. Grupul a fost însoțit de geograful Dr. Ștefan Constantinescu și de cercetătorul Răzvan Crimschi, care au avut un rol esențial atât în orientarea dezvoltării conceptuale a proiectelor artistice, cât și în organizarea logistică necesară experimentelor de teren. Rezidența a fost documentată de Andreea Udrea, care a filmat procesele individuale și colective de cercetare.

O POSIBILĂ POVESTE HIDROTOPIAS

Totul a pornit de la premisa că nicio singură narațiune nu poate cuprinde complexitatea ecosistemelor unui teritoriu. Modul dominant de a gândi lumea rămâne bazat pe fragmentarea conceptelor și disciplinelor, ceea ce conduce, pe de-o parte, la transformarea elementelor din jurul nostru (a noastră, inclusiv) în obiecte de studiu și, pe de altă parte, la plasarea ființei umane în centrul lumii. Din această perspectivă, devine dificil să adoptăm o viziune transversală asupra realității. A observa, a identifica, a defini, a măsura și chiar a anticipa ne plasează într-o poziție de control asupra mediului în care trăim.

Astfel, chiar și atunci când vorbim despre un ecosistem - care, prin definiție, reprezintă o rețea de interconexiuni între comunități vii care se influențează reciproc și influențează mediul în care există - tindem să aplicăm aceeași logică. Complexitatea și bogăția unui ecosistem sunt dificil de procesat prin instrumentele noastre



["Harta Deltei Dunării a Dr. Antipa",

The structure and history of Plav, Marietta Pallis, 1916, plate 25]

obișnuite de înțelegere, motiv pentru care am dezvoltat moduri de cunoaștere bazate pe distanță.

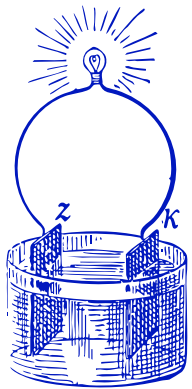
Ecologia, disciplină dezvoltată în secolul al XIX-lea, studiază natura și relațiile dintre organismele vii și mediul lor. Un mediu aflat într-o continuă stare ciclică de mișcare și transformare, ale cărei mecanisme sunt în același timp invizibile și tangibile și care este, prin natura sa, dinamic. O buclă de feedback în care fiecare ciclu este inevitabil, dar niciodată complet predictibil. Cu toate acestea, existența acestei discipline nu a împiedicat intervențiile umane asupra mediului. De-a lungul secolului XX, infrastructurile au modificat radical peisajul Dunării și au produs efecte ireversibile asupra Deltei sale. Barajele, construirea și modificarea intensive a canalelor pentru transportul maritim, dezvoltările urbane și complexele industriale dependente de proximitatea apei au remodelat profund

acest teritoriu. Aceste construcții nu au ținut cont de nevoile reale ale ecosistemelor și au perturbat funcționarea ciclurilor naturale în favoarea creșterii economice și a prosperității financiare. Mai specific, de-a lungul Dunării, agricultura, industria metalurgică (fier și oțel) și producția de energie reprezintă unele dintre cele mai importante sectoare de activitate. Dincolo de modificările aduse cursului fluviului și ecosistemelor sale, aceste activități umane au influențat profund morfologia întregii regiuni a Deltei: deficit de sedimente, eroziune costieră, poluare și numeroase alte transformări asociate.

IMPURITĂȚILE CA SURSĂ DE ENERGIE?

Acesta este punctul de plecare al proiectului *Danubian Filaments* al Ioanei Vreme Moser, din care face parte și *Warble Buys*. Proiectul constă în construirea unui computer fluid bazat pe cartografia Deltei Dunării, evidențiind impactul industriilor asociate digitalizării (energie, materii prime, semiconductori) asupra cursului superior al fluviului până în deltă. În acest scop a fost important să se determine dacă în apele Deltei există într-adevăr urme de metale grele și alte particule. Știm că metalele grele sunt prezente și chiar vizibile cu ochiul liber în nisipurile de pe litoralul Mării Negre, însă rămâne dificil de stabilit cu precizie legătura cu o industrie anume. Impactul există, dar aici totul rămâne în zona speculativului. Așa a apărut ideea construirii unei serii de senzori, iar astfel a luat naștere *Warble Buys*.

Lucrarea este inspirată de două publicații: *Elektrotechnisches Experimentierbuch* de Eberhard Schnetzler și *Zweiter Vortrag* din 1909, un ghid practic pentru construirea bateriilor, care descrie experimente cu curent galvanic și, mai precis, proprietățile conductive ale apei sărate (sodiul favorizând descărcarea energiei) prin bucăți de alamă, zinc sau cupru. A doua sursă este brevetul nr. 4,153,757, *Method and Apparatus for Generating Electricity*, publicat de William T. Clark în 1979, care oferă o explicație complementară a procesului electrochimic.

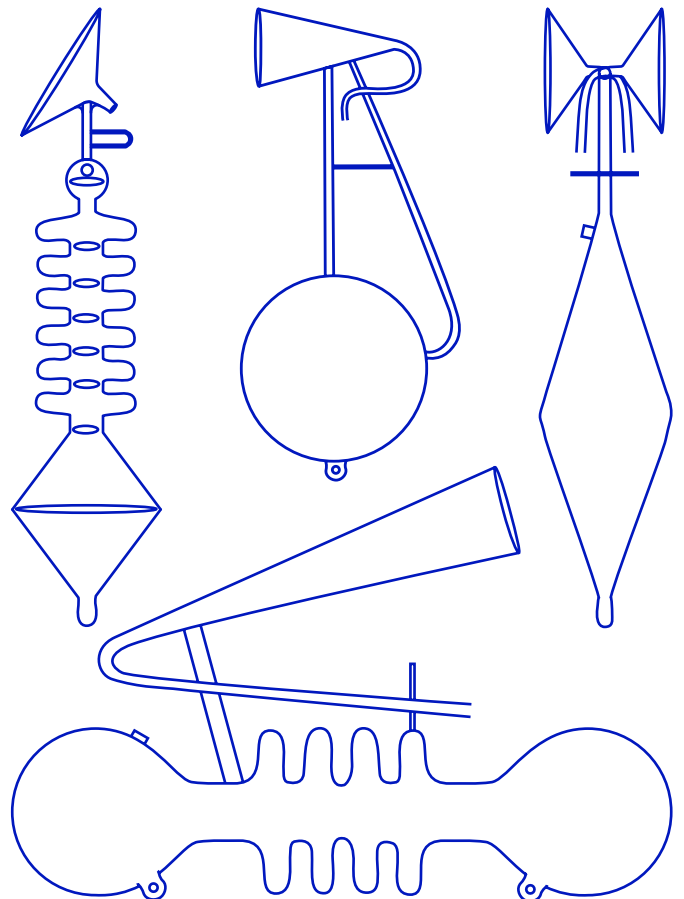


[Abb. 38. Darstellung des galvanischen Stromes. *Elektrotechnisches Experimentierbuch*, Eberhard Schnetzler, *Zweiter Vortrag*. Der Galvanische Strom, 1909]

Astfel, Ioana assemblează un circuit oscilator din componente minimale obsolete și îl conectează la o sondă submersibilă, alimentată de nivelul de salinitate și de particulele prezente în apă. Dispozitivul demonstrează că, cu cât apa este mai impură, cu atât densitatea de energie poate fi mai mare. Întregul dispozitiv generează un sunet electronic al cărui ritm și intensitate variază în funcție de acești parametri. Sunetul este apoi amplificat de structurile din sticlă, inspirate la rândul lor de modele vechi de geamanduri și izolatori electrici. Alegerea sticlei trimite la nisipurile din Sfântu Gheorghe, care au absorbit metale grele prin sedimentele transportate de apă. După mai multe experimente desfășurate pe canalele din jurul satului, pentru a identifica locul potrivit, *Warble Buys* a fost lansată pe apă.

Pe măsură ce sculpturile pluteau, apa Dunării devenea parte din circuit, restabilind un anumit echilibru și dezvăluindu-și, totodată, propria compoziție, indiferent de starea sa. Ca un efect neașteptat, lucrarea s-a integrat în peisajul sonor al Deltei: păsări locale - grelușelul de baltă, lăcarul de stuf și pițigoiul mare - au răspuns sunetelor generate, care imitau într-o anumită măsură propriile lor glasuri.

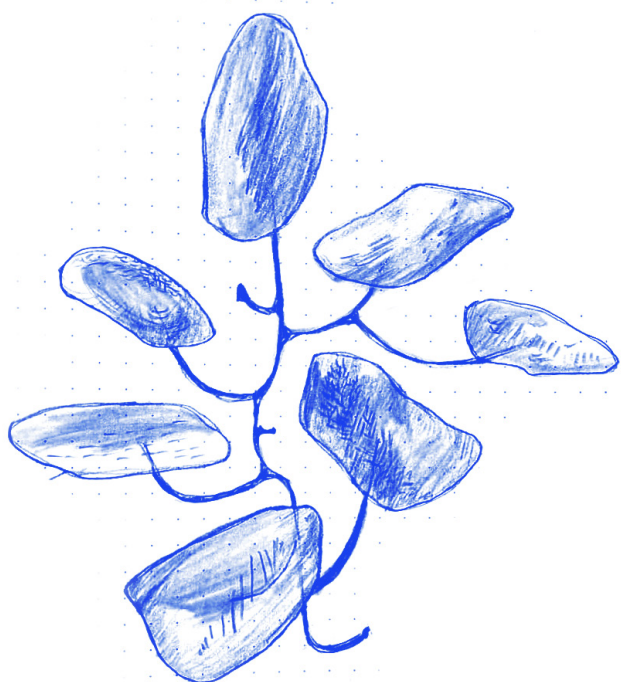
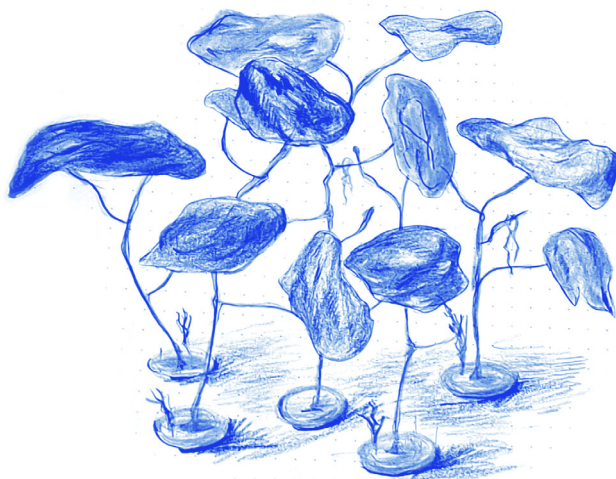
În mod spontan, experiența s-a transformat într-un performance in situ, în care sculpturile și mediul înconjurător au împărțit aceeași scenă. Împreună, au oferit fluviului o compoziție poetică în care granițele dintre sunetul electronic și cântecul păsărilor, dintre sticlă și nisip, dintre impurități și energie s-au estompat, dând naștere unui spațiu metaforic și unui moment efemer de simbioză.



OAMENII, SPECIE INVAZIVĂ

Mările sunt, în general, exploatate asemenea oricărui alt corp de apă: joacă un rol esențial ca resurse naturale, hrană și transport și sunt folosite, totodată, ca spații de deversare pentru tot felul de deșeuri și reziduuri cauzate de extracții. Spre deosebire de alte mări, doar aproximativ 10% din Marea Neagră este populată, deoarece stratul său oxigenat se oprește la adâncimea de 150 de metri. În plus, proiectele de infrastructură care au modificat regiunea Dunării afectează și Marea Neagră, contribuind în timp la creșterea poluării și a temperaturii apei. Adaptarea și coexistența în ape aflate într-o continuă transformare sunt provocările pe care proiectul *Eat That Invasion* al Pepei Ivanova le abordează prin explorarea ideii de invazie și a capacității mediilor marine de a metaboliza schimbarea.

De exemplu, ctenoforul *Mnemiopsis leidyi*, cunoscut și ca „comb jelly”, a apărut pentru prima dată în Marea Neagră în anii 1980, transportat în tancurile de apă de balast ale navelor comerciale de pe coasta Atlanticului de Vest. Această creatură insașiabilă a provocat un dezastru ecologic, consumând cantități mari de larve ale speciilor native. Populația sa este în prezent ținută sub control datorită unei introduceri similare a speciei *Beroe ovata*, un alt ctenofor care se hrănește cu *Mnemiopsis*. *Rapana venosa*, un melc marin prădător originar din Japonia, apărut în Marea Neagră în jurul anilor 1940, are o poveste comparabilă. Ca urmare a abundenței lor, aceste specii invazive au ajuns în farfuriile noastre și au devenit o sursă importantă de venit pentru pescuitul cu traule. Alături de ele, apele uzate și poluarea (chimicale, plastic, uleiuri etc.) își găsesc



locul în proiect sub forma unor rețete speculative care funcționează ca avertismente ecologice. Proiectul reimaginează un viitor în care am putea fi nevoiți să integrăm invadatorii în alimentația noastră, din lipsa altor opțiuni.

După colaborări cu oceanologi și bucătari din Varna, Pepa a simțit nevoia să înțeleagă mai bine tradițiile culinare, obiceiurile și capturile pescarilor, precum și speciile invazive din Delta Dunării. *Sea on Pieces* include diferite tipuri de apă de mare încapsulate în sculpturi din sticlă, care adăpostesc înfloriri algale, spumă marină, deșeuri din plastic și poluanți chimici, cauzate direct de activitatea umană și indirect de încălzirea globală, dar și apă limpede, ca analogie pentru echilibru și coexistență simbiotică. Obiectele pot fi activate ca recipiente de servire pentru rețetele proiectului. Așa cum sugerează proiectul, multe dintre aceste fenomene își au originea în activitatea umană, modelată de interese comerciale și geopolitice care au generat efecte în lanț, propagându-se în spațiu și timp. Astfel reapare întrebarea care a stat la baza cercetării artistei: suntem noi, de fapt, cea mai invazivă specie pe care a cunoscut-o vreodată Pământul?

Răspunsul este, fără îndoială, da.

“RESPIR, DECI EXIST.”

Prin această afirmație, filozoafa Luce Irigaray contestă ideea că existența noastră este confirmată în primul rând prin actul gândirii; mai degrabă, ea este afirmată prin actul respirației. Pentru ea, ceea ce ne leagă fundamental de lume este respirația. Prin această perspectivă, ea subliniază faptul că tot ceea ce respiră, individual și colectiv, este conectat prin aerul pe care îl împărtășește. Noi, oamenii, facem parte integrantă din mediul în care trăim și, prin urmare, din ciclurile ecologice și respiratorii care îl susțin.



„Fragment din Plavul Șerneșenko, răsturnat cu partea de sus în jos, în apropierea Lacului Roșuleț.”
The Structure and History of Plav, Marietta Pallis, 1916, planșa 14.

Proiectul *Neural Bloom* al Floriamei Căndea pornește de la această idee și o transpune în relație cu plaurii Deltei Dunării.

Aceste insule plutitoare sunt alcătuite din vegetație, rădăcini și turbă, formând spații în care apa, aerul și materia organică se amestecă permanent. Ele oferă adăpost pentru păsări, insecte și pești, și plutesc aparent fără direcție, purtate de vânt și curenți. Pe măsură ce se deplasează, acumulează materiale și resturi întâlnite în cale (inclusiv deșeuri din plastic), crescând uneori atât de mult încât pot bloca complet anumite canale. La începutul secolului XX, ecologista Marietta Pallis a studiat aceste sisteme plutitoare din Delta Dunării.

Ea a observat că, odată dezmembrate, ele nu mai pot fi identificate ca plauri și nu mai pot fi încadrate într-o categorie clară.

De asemenea, nu pot fi fixate sau delimitate precis, deoarece se află într-o continuă transformare. Plaurii sunt sisteme semi-autonome, dinamice, influențate de relațiile dintre respirație, descompunerea materiei organice și mișcarea aerului. Pentru a fi înțelese, ele cer răbdare și observație, mai degrabă decât intervenție și control. Pornind de la aceste observații, Pallis argumenta în favoarea unei forme de „ecologie benignă”, în care zonele umede nu sunt privite doar ca obiecte de studiu, ci și ca surse de cunoaștere și relaționare cu lumea. Inspirată atât de reflecțiile Mariettei Pallis, cât și de cele ale lui Luce Irigaray, lucrarea explorează plaurul ca spațiu tranzitoriu al coexistenței și ca mediu respirator comun. În timpul cercetării desfășurate în Delta Dunării, Floriama a observat aceste formațiuni, a colectat mostre de stuf și rădăcini și a testat senzori, adunând deci date pentru lucrarea ei finală. Instalația este, la rândul ei, un hibrid între materie organică și artificială, compusă din stuf, rădăcini și dispozitive tehnologice, care mimează reacții respiratorii în lanț prin diferite scenarii ce pot fi activate de public. Lucrarea evidențiază și materializează capacitatea noastră individuală de a influența, prin gesturi simple, un mediu colectiv comun, precum și relația noastră cu acesta. Dincolo de această dimensiune, *Neural Bloom* pune sub semnul întrebării modul în care ne poziționăm față de conceptul de ecosistem și sugerează că percepția joacă un rol esențial în felul în care modelăm lumea din jurul nostru.

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE

Hidrotopias nu își propune să șteargă separările și nici să determine publicul să își schimbe radical punctul de vedere, ci oferă mai degrabă narațiuni alternative care deschid imaginația și aduc o privire critică asupra modului în care alegem să percepem mediile naturale și să intrăm în relație cu ele. Expoziția explorează ideea de metabolizare, un proces prin care un corp, uman sau non-uman, absoarbe și transformă elemente în altceva: o impuritate devine sursă de energie, o specie invazivă devine parte dintr-o tradiție culinară, o respirație înflorește într-o insulă... Aceste capacități comune nu fac decât să sublinieze asemănările și natura relațiilor complexe pe care le avem cu ecosistemele din care facem parte: lente, fragile și imprevizibile, dar, mai presus de toate, reziliente.

MULȚUMIRI:

Acest proiect nu ar fi fost nici pe departe la fel de bogat fără contribuțiile Dlui. Dr. Ștefan Constantinescu și Răzvan Crimschi, mereu plini de idei, povești, resurse și soluții, adevărate enciclopedii vii, ca să nu mai vorbim de compania lor excelentă. Îi mulțumim mult Andreei Udrea, care a surprins cu delicatețe momente memorabile pe cameră, și pentru energia bună adusă în proiect.

Le mulțumim Denisei Rad și lui Lucian Leuca de la galeria Sector 1 pentru găzduire și sprijinul oferit în realizarea expoziției, lui Alex Radu și Iulian Cristea de la galeria /SAC pentru suportul tehnic, echipelor Adrian Sistem Glassware și Fablab pentru sprijinul în producția artistică, Denis Fluerau de la Atomat Lab, pentru ajutorul oferit cu instrumentele de înregistrare, precum și lui Markus Huber și echipei Goethe-Institut București pentru contribuția lor la expoziție. Și, desigur, îi mulțumim Tamarei Cucu, care ne-a găzduit în timpul rezidenței din aprilie, Dragoș Crimschi, Eduard Eftenie și Robert Bușagă pentru minunile pescărești, precum și întregii comunități din Sfântu Gheorghe.

CALENDAR 2026

Expoziții HIDROTOPIAS:

- ↗ Sector 1 Gallery - București : 18.06 - 09.07
- ↗ Rebonkers - Varna : 21.07 - 09.08

Prezentări și discuții HIDROTOPIAS:

- ↗ Ars Electronica Festival - Linz : 09.09 - 13.09
- ↗ KIKK Festival - Namur : 22.10 - 25.10



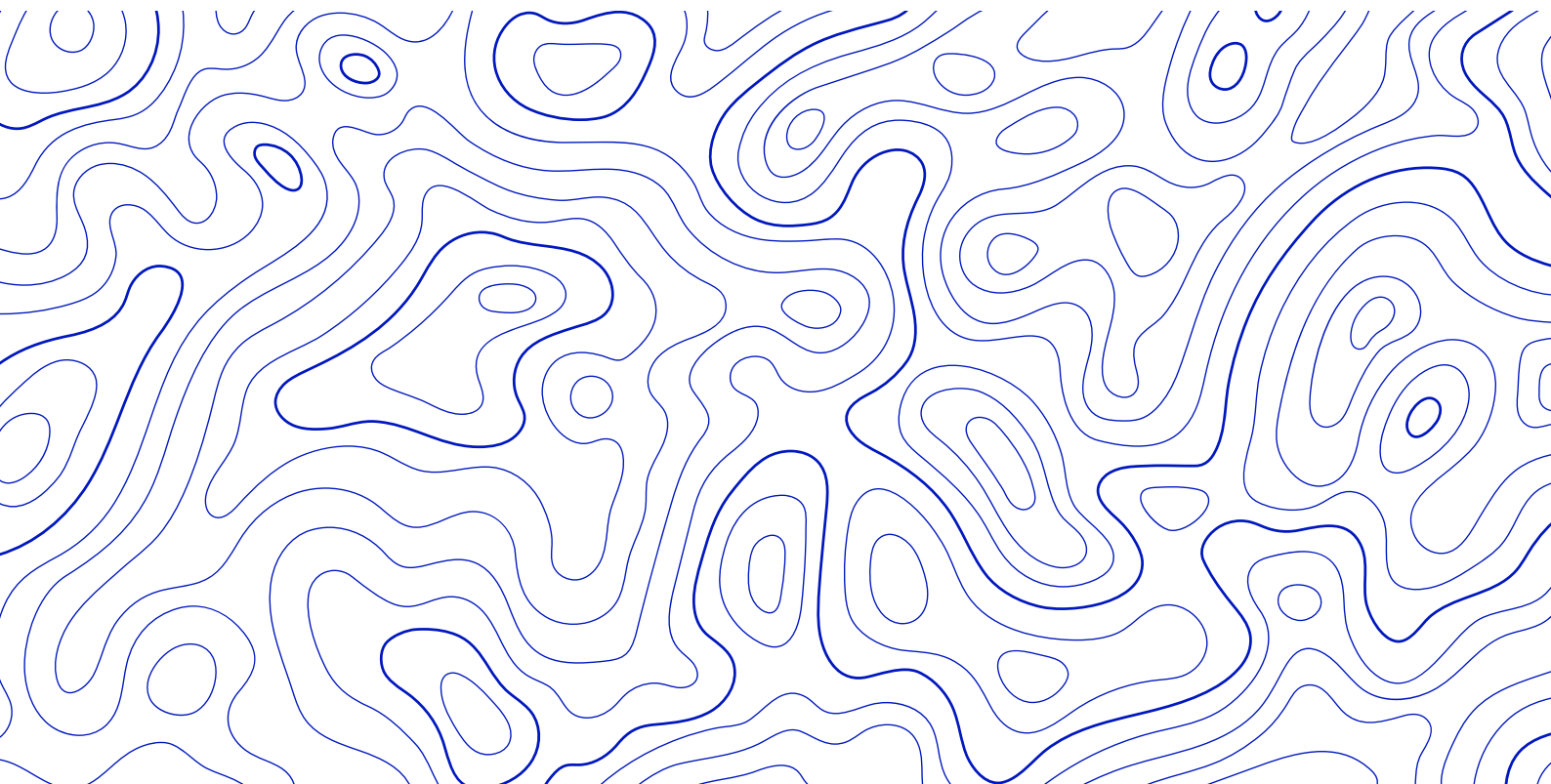
Ioana Vreme Moser este artistă sonoră și cercetătoare, interesată de electronică, materialitățile sunetului și experimentul tactil. Lucrează cu circuite electronice, componente recuperate și procese tehnologice brute, pe care le pune în relație cu propriul corp, cu materii organice, obiecte găsite și stimuli din mediu.

Din aceste întâlniri rezultă universuri sonore care reflectează asupra istoriei electronicii, lanțurilor sale de producție, deșeurilor tehnologice și relațiilor dintre infrastructurile industriale și lumea vie. Practica sa se desfășoară la granița dintre cercetare, experiment și compoziție sonoră.



Ioana Vreme Moser este artistă sonoră și cercetătoare, interesată de electronică, materialitățile sunetului și experimentul tactil. Lucrează cu circuite electronice, componente recuperate și procese tehnologice brute, pe care le pune în relație cu propriul corp, cu materii organice, obiecte găsite și stimuli din mediu.

Din aceste întâlniri rezultă universuri sonore care reflectează asupra istoriei electronicii, lanțurilor sale de producție, deșeurilor tehnologice și relațiilor dintre infrastructurile industriale și lumea vie. Practica sa se desfășoară la granița dintre cercetare, experiment și compoziție sonoră.





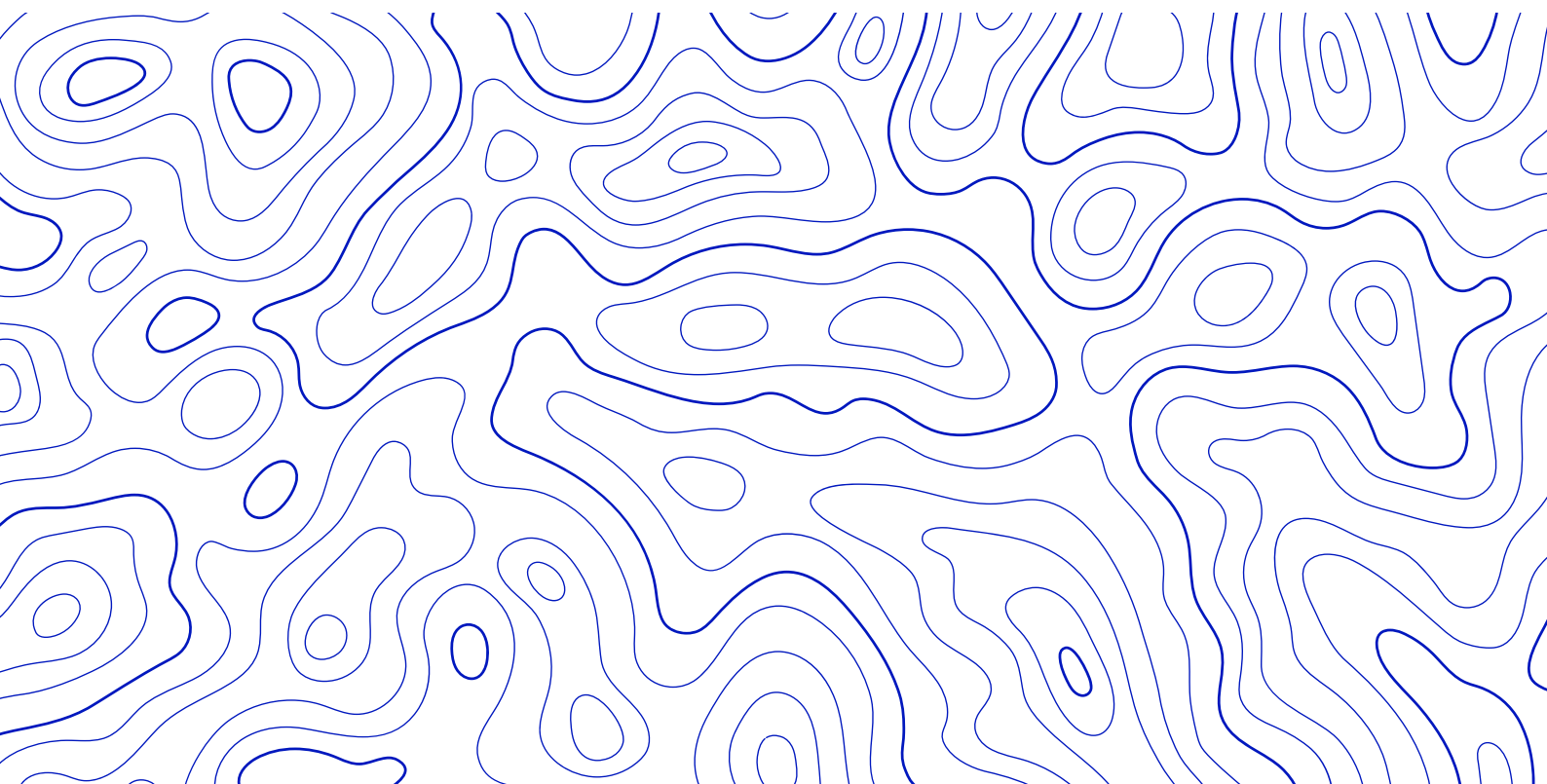
Floriama Cândea explorează relațiile dintre obiecte, sisteme și modurile în care le percepem, construind identități hibride la intersecția dintre natură și tehnologie.

Practica sa include instalații interactive, cinetice și video, sculptură, electronică experimentală, desen și print, precum și experimente cu biomateriale. Interesată de relațiile dintre știință, filozofie și tehnologie, lucrările sale investighează implicațiile ecologice și culturale ale Antropocenului și posibilitatea unor noi forme de coexistență. Ghidată de curiozitate și de o abordare speculativă, navighează între cercetare artistică, sisteme vii și tehnologii emergente.



Răzvan Crimschi este ghid local de natură în Delta Dunării și un fin cunoscător al ecosistemelor regiunii. De peste două decenii navighează prin labirintul de canale, observă transformările Deltei și împărtășește poveștile acestora cu vizitatori, cercetători și artiști.

Activitatea sa îmbină cunoașterea practică a terenului cu o înțelegere profundă a biodiversității locale, contribuind la conectarea oamenilor cu ritmurile și procesele acestui teritoriu unic.





Ștefan Constantinescu este cercetător și cadru didactic la Facultatea de Geografie a Universității din București, unde predă cartografie istorică, GIS și oceanografie.

Formarea sa este legată de geomorfologia costieră și de studiul sistemelor deltaice, cu un interes special pentru relația dintre peisaj, istorie și reprezentarea cartografică.

Pentru el, hărțile nu sunt simple instrumente de orientare, ci forme complexe de cunoaștere care reunesc informații geografice, istorice și culturale.



Ștefan Constantinescu este cercetător și cadru didactic la Facultatea de Geografie a Universității din București, unde predă cartografie istorică, GIS și oceanografie.

Formarea sa este legată de geomorfologia costieră și de studiul sistemelor deltaice, cu un interes special pentru relația dintre peisaj, istorie și reprezentarea cartografică.

Pentru el, hărțile nu sunt simple instrumente de orientare, ci forme complexe de cunoaștere care reunesc informații geografice, istorice și culturale.



Diane Pricop este producătoare culturală independentă și cofondatoare a Obsolete Studio, o inițiativă dedicată susținerii artiștilor și cercetătorilor care lucrează la intersecția dintre provocările de mediu, sociale și tehnologice.

Practica sa se concentrează pe dezvoltarea proiectelor artă-știință, incluzând rezidențe, expoziții, publicații și programe educaționale. Prin activitatea sa, facilitează colaborări interdisciplinare și contribuie la construirea unor contexte de cercetare și producție artistică orientate spre viitor.

Disclaimer:

“Hidrotopias” este un proiect co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN), cu sprijinul Goethe-Institut București. Proiectul nu reflectă în mod necesar poziția Administrației Fondului Cultural Național. AFCN nu este responsabilă de conținutul proiectului sau de modul în care rezultatele acestuia pot fi folosite. Acestea sunt în întregime responsabilitatea beneficiarului finanțării.

“Warble Buoys” (Danubian Filaments) este susținut de STARTSAQUAMOTION, proiect co-finanțat de Uniunea Europeană prin inițiativa STARTS – Science, Technology and Arts a DG CNECT (GA no. LC-03568055). Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a DG CNECT. Nici Uniunea Europeană, nici autoritatea finanțatoare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

“Neural Bloom” și “Sea on pieces” (Eat That Invasion) sunt finanțate de Comisia Europeană prin TIDAL Arts, un proiect Horizon Europe care contribuie la Misiunea UE „Restore our Ocean and Waters by 2030”.

Qolony este o organizație nonprofit cu sediul în București, dedicată construirii de conexiuni între artă, știință și tehnologie. Inspirată de coloniile bacteriene auto-organizate, Qolony funcționează ca o metaforă pentru diversitatea gândirii umane și pentru decolonizarea cunoașterii. Organizația își propune să genereze organic o rețea colaborativă, un pod viu între profesioniști din aceste domenii. Qolony pornește de la convingerea că practicile transdisciplinare stau la baza dezvoltării unor idei inovatoare și contribuie la construirea unui viitor mai incluziv și mai sustenabil. În acest scop, Qolony susține și facilitează evenimente precum expoziții, conferințe, discuții între artiști și cercetători și rezidențe artistice, toate centrate pe intersecția dintre cercetarea științifică și creația artistică.

Text expoziție: Diane Pricop - Obsolete Studio
Biografii: Floriana Candea - Qolony
Graphic design: Stefan Manole

Mai multe informații: qolony.eu

PARTENERI INSTITUȚIONALI



PARTENERI MEDIA

